

Examen VMBO-GL en TL

2019

tijdvak 2
dinsdag 18 juni
13.30 - 15.30 uur

Nederlands CSE GL en TL

Bij dit examen hoort een bijlage en een uitwerkbijlage.

Beantwoord alle vragen en maak alle opdrachten in de uitwerkbijlage.

Dit examen bestaat uit 27 vragen, een samenvattingsopdracht en een schrijfoopdracht.

Voor dit examen zijn maximaal 51 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Tekst 1 Opperuimd staat netjes

- 1p 1 Een tekst kan op verschillende manieren worden ingeleid. bijvoorbeeld door
- 1 de uitkomsten van een recent onderzoek weer te geven
 - 2 een voorbeeld te geven bij het onderwerp van de tekst
 - 3 een voor de tekst belangrijke vraag te stellen
 - 4 vooraf een korte samenvatting van de tekst te geven
- Welke **twee** manieren komen in alinea 1 het duidelijkst naar voren?
- 1p 2 In de eerste alinea staat tussen haakjes: “ja ja, die bestaan”. (regel 4)
Wie geeft deze toelichting?
- A Anne Vegterloo, de schrijfster van de tekst
 - B één van de organisatiefanaten
 - C huishoudcoach Els Jacobs
 - D opruimgoeroe Marie Kondo
- 1p 3 De populaire Japanse opruimgoeroe Marie Kondo en haar aanhangers zijn voorstander van opruimen. (alinea 2)
→ Welke drie gevolgen heeft opruimen volgens haar aanhangers?
- 1p 4 Wat is het tekstverband tussen alinea 2 en alinea 3?
- A Alinea 2 en alinea 3 vormen samen een opsomming.
 - B Alinea 2 en alinea 3 vormen samen een tegenstelling.
 - C Alinea 3 bevestigt vooral de inhoud van alinea 2.
 - D Alinea 3 geeft vooral een conclusie bij alinea 2.
- 1p 5 In alinea 4 noemt huishoudcoach Els Jacobs twee hoofdredenen voor de kracht van opruimen. De eerste hoofdreden is: fysiek bezig zijn.
→ Citeer de zin waarin de tweede hoofdreden genoemd staat.
- 1p 6 “Zorgt de rommel voor stress?” (regels 90-91)
Volgens de informatie uit alinea 7 wel.
→ Citeer de zin uit alinea 7 die het duidelijkst aangeeft hoe de rommel voor stress zorgt.
- 1p 7 Wat is de belangrijkste functie van alinea 8?
- A Alinea 8 geeft met name advies bij de rest van de tekst.
 - B Alinea 8 geeft met name een nuancering bij de rest van de tekst.
 - C In alinea 8 wordt met name een conclusie getrokken.
 - D In alinea 8 wordt met name een nieuwe hoofdvraag uitgewerkt.
- 1p 8 “(...) troep maakt creatief.” (regels 146-147)
→ Citeer de zin uit alinea 8 die het duidelijkst de reden hiervoor weergeeft.

- 2p **9** Het middenstuk van deze tekst bestaat uit alinea 2 tot en met 8 en kan verdeeld worden in vier delen met de volgende tussenkopjes:
deel 1: Psychische gezondheid en opruimen
deel 2: Lichamelijke gezondheid en opruimen
deel 3: Rommelstress of stressrommel?
deel 4: Creatief gerommel
→ Geef in de tabel in de uitwerkbijlage aan bij welke alinea deel 2, deel 3 en deel 4 beginnen.
- 1p **10** Welke zin geeft het beste de hoofdgedachte van de tekst weer?
A Mensen met opgeruimde en schone huizen zijn gezonder dan mensen met rommelige huizen.
B Mensen met rommelige huizen zijn veel creatiever, dus opruimen is niet noodzakelijk.
C Opruimen kan helpen je beter te voelen, maar niet iedereen heeft last van rommel.
D Opruimen zorgt voor een betere lichamelijke en psychische gesteldheid.
- 1p **11** Wat is het doel van deze tekst?
A de lezer aansporen om vanaf nu meer te gaan opruimen
B de lezer amuseren met leuke anekdotes over opruimen
C de lezer informeren over opruimen en de invloed ervan op je welbevinden
D de lezer waarschuwen voor gezondheidsrisico's van rommelige huizen

Tekst 2 In Zweden is contant geld zeldzaam

9p **12 Samenvattingsopdracht**

Vat de tekst 'In Zweden is contant geld zeldzaam' samen in maximaal 190 woorden.

Besteed daarbij alleen aandacht aan de volgende punten:

- 1 de ontwikkeling die in de tekst centraal staat;
- 2 twee technologische vernieuwingen die verder hebben bijgedragen aan het succes van de cashloze betalingen in Zweden;
- 3 drie redenen voor de snelle ontwikkeling in Zweden volgens financieel adviseur Björn Segendorff;
- 4 de reden waarom de besturen van de diverse Zweedse banken cashloze betalingen stimuleren;
- 5 de bevolkingsgroepen voor wie de ontwikkeling met name een probleem vormt;
- 6 de drie verschillende redenen waarom de ontwikkeling een probleem kan vormen voor sommigen volgens Lars Eriksson;
- 7 de verwachting van financieel adviseur Björn Segendorff.

Maak er een goedlopend geheel van. Gebruik volledige zinnen waarbij de tekstverbanden duidelijk weergegeven worden. Noem niet onnodig voorbeelden. Tel de woorden en zet dat aantal onder je samenvatting. Zet de titel erboven.

Tekst 3 Hier doen we het niet voor

- 1p **13** Een afbeelding in een advertentie kan verschillende functies hebben. Wat is de belangrijkste functie van de afbeelding met de tekst "Hier doen we het niet voor"?

De afbeelding

- A is vooral nodig om de tekst onder de afbeelding te kunnen begrijpen.
- B trekt vooral de aandacht van de lezer.
- C voegt nieuwe informatie toe aan de tekst onder de afbeelding.

- 1p **14** Greenchoice is een energiebedrijf dat duurzame energie wil leveren aan zijn klanten.

Wat is de belangrijkste boodschap van de advertentie?

- A Alle energie zou duurzaam opgewekt moeten worden.
- B Awards voor groene bedrijven moeten verboden worden.
- C Greenchoice zal het enige groene energiebedrijf blijven.
- D Greenchoice wil in de toekomst meer prijzen winnen.

- 1p 15 Doordat het woordje 'NIET' in de afbeelding in een ander lettertype en onderstreept weergegeven is, kun je de zin in de afbeelding op twee manieren lezen. Namelijk als:
- 1 Hier doet Greenchoice het voor.
 - 2 Hier doet Greenchoice het niet voor.
- Waarnaar verwijst 'Hier' in de zin "Hier doet Greenchoice het NIET voor"?
- A duurzaam zijn
 - B het maken van keuzes
 - C het meest klantvriendelijk zijn
 - D het winnen van prijzen
- 1p 16 Wat is het uiteindelijke doel van Greenchoice met deze advertentie?
- A andere energiebedrijven aansporen om net als Greenchoice groene energie te produceren
 - B mensen informeren over klantvriendelijkheid en duurzaamheid van Greenchoice
 - C mogelijk nieuwe klanten overhalen om klant te worden bij Greenchoice
 - D stemmers bedanken dat ze Greenchoice hebben gekozen als beste merk

Tekst 4 Een punt maken.

- 1p 17 Een tekst kan op verschillende manieren worden ingeleid. bijvoorbeeld door
- 1 de mening van de schrijver over het onderwerp weer te geven
 - 2 een samenvatting van de tekst te geven
 - 3 een voorbeeld te geven bij de tekst
 - 4 voor de tekst belangrijke vragen te stellen
- Welke twee manieren worden in alinea 1 en 2 van deze tekst gebruikt om de tekst in te leiden?
- 1p 18 In alinea 3 en 4 noemt Lieke Verheijen van de Radboud Universiteit van Nijmegen vier veranderingen in conventies die optreden bij digi-taal.
- Noteer deze vier veranderingen in conventies.
- 1p 19 Wat is het verband tussen alinea 3 en alinea 4?
- A Alinea 3 en alinea 4 vormen samen een opsomming.
 - B Alinea 3 en alinea 4 vormen samen een tegenstelling.
 - C Alinea 4 geeft een advies bij alinea 3.
 - D Alinea 4 geeft een toelichting bij alinea 3.
- 1p 20 De Amerikaanse taalwetenschapper Mark Liberman toonde aan dat het niet altijd alleen het apparaat of programma zelf is dat de regels bepaalt.
- Citeer de zin waarin uitgelegd wordt hoe hij dit aantoonde.

- 1p **21** In alinea 6 worden drie manieren genoemd waarmee je toch sociale context kunt toevoegen aan een appje of sms'je.
→ Noteer deze drie manieren.
- 1p **22** In alinea 3 en alinea 8 wordt gesproken over conventies in taalgebruik. In de titel van deze tekst wijkt de schrijver af van de gebruikelijke manier om een titel te formuleren.
→ Van welke afwijking is er in de titel sprake?
- 1p **23** In alinea 7 staat: "Terug naar het gebruik van punten". Naar welke alinea's wordt hier vooral terugverwezen?
A alinea 1, 2 en 3
B alinea 1, 2 en 4
C alinea 1, 3 en 4
D alinea 1, 4 en 5
- 1p **24** "Verder is het nog maar de vraag hoe definitief de veranderingen zijn (...)" (regels 132-134)
Waarom hoeven we ons volgens Van Oostendorp geen zorgen te maken over de invloed van digi-taal op het Nederlands?
A De nieuwe media veranderen minder snel.
B De standaardtaal verandert niet zo snel.
C Er bestaat geen gelimiteerd aantal karakters meer.
D Het aantal afkortingen neemt niet meer toe.
- 1p **25** In alinea 11 legt Van Oostendorp uit waarom hij zich geen zorgen maakt over taalverloedering.
Van Oostendorp maakt zich geen zorgen over taalverloedering omdat
A de Romeinen al klaagden over taalverloedering.
B het bij taal gaat om verwoorden en begrijpen en dat gaat goed.
C scholieren door de sociale media juist veel creatiever worden met taal.
D uit onderzoek van 2004 blijkt dat iedereen denkt dat de taal verloedert.
- 1p **26** In de tekst worden twee hoofdvragen gesteld: "Waarom verschilt digitale taal (digi-taal) van het gewone Nederlands?" (regels 27-29) en "En moeten we ons daar zorgen over maken?" (regels 29-30)
→ Bij welke alinea uit het middenstuk begint het antwoord op de tweede hoofdvraag?
- 2p **27** Het onderzoek van Verheijen gaat over de invloed van chatten en appen op de schrijfvaardigheid van scholieren.
→ Noteer het positieve gevolg en het negatieve gevolg van chatten en appen dat zij noemt.
- 1p **28** Citeer de zin uit alinea 12 die het duidelijkst aangeeft hoe Verheijen denkt over de invloed van sociale media op taal.

Schrijfo opdracht

Mevrouw De Vries, de directeur van jouw school, houdt na de kerstvakantie altijd een nieuwjaarstoespraak voor alle examenleerlingen. In die toespraak wordt er onder andere vooruitgekeken naar de examens en de diploma-uitreiking. Meestal is dat een leuke toespraak, dit jaar ging het echter een beetje anders. Tijdens de toespraak gingen er mobiele telefoons af en er zaten leerlingen op hun mobiele telefoon te appen. Mevrouw De Vries reageerde eerst met een grapje, maar toen het niet ophield, werd ze steeds bozer en uiteindelijk heeft ze de rest van de toespraak vooral gesproken over het gebruik van mobiele telefoons. Ze sprak niet alleen over het storende gedrag van de leerlingen, maar ook over het effect van sociale media op het taalgebruik. Het gebruik van sociale media leidt volgens haar tot taalverloedering. Ze adviseerde alle leerlingen dan ook om zo min mogelijk gebruik te maken van sociale media om zo beter te presteren bij het examen Nederlands.

Enkele dagen later behandelen jullie bij Nederlands de tekst 'Een punt maken.' van Anouk Vleugels. In dat artikel wordt ingegaan op de effecten van sociale media op de taal. In de klas ontstaat na het lezen van de tekst een discussie over de toespraak van mevrouw De Vries. Veel leerlingen uit de klas vinden de reactie van de directeur overdreven, zeker nu jullie de inhoud van het artikel hebben gelezen. De docent Nederlands wijst echter op de vele taalfouten die gemaakt werden tijdens de laatste schrijfvaardigheidstoets. Sommige leerlingen denken dat deze fouten inderdaad te maken hebben met het gebruik van sociale media. Jij hebt na deze discussie een duidelijke mening over de toespraak en wilt die graag kenbaar maken aan mevrouw De Vries.

Je docent Nederlands zegt dat als je wilt reageren op de toespraak, je mevrouw De Vries het beste een e-mail kunt sturen. Jij besluit dat te doen. In je e-mail ga je in op zowel de positieve effecten als de nadelige effecten van het gebruik van sociale media op taal. Natuurlijk geef je ook je mening. Aan het eind van je e-mail nodig je de directeur uit om met de klas in gesprek te gaan.

13p **29 Opdracht**

Schrijf de e-mail aan mevrouw De Vries, de directeur van jouw school. Een aantal gegevens is al voorgedrukt in de uitwerkbijlage. Vermeld het onderwerp van je e-mail in de onderwerpregel.

Gebruik voor je e-mail de gegevens uit de tekst op de vorige bladzijde en eventueel de tekst 'Een punt maken.' van Anouk Vleugels. Gegevens die niet in de opdracht staan, moet je zelf bedenken.

Besteed in jouw e-mail aandacht aan de volgende punten:

- de aanleiding om de e-mail te schrijven;
- twee verschillende positieve effecten van sociale media op taal;
- twee verschillende nadelige effecten van sociale media op taal;
- jouw mening over de invloed van sociale media op de Nederlandse taal;
- twee verschillende argumenten voor jouw mening;
- het verzoek aan de directeur om met de klas in gesprek te gaan;
- voorstel voor datum en tijdstip van gesprek met de klas;
- verzoek om een snelle reactie.

Sluit je e-mail af met 'Met vriendelijke groet,' en je eigen voor- en achternaam.

Let op: Zorg ervoor dat je tekst minimaal uit 100 woorden bestaat. Bij minder dan 100 woorden krijg je geen punten voor taalgebruik.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.